Justitieutskottets betänkande 1983/84: 4

om larmanläggningar (prop. 1982/83: 163 jämte motioner)

Propositionen m. m.

I proposition 1982/83: 163 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta av lagrådet granskade förslag till

1. lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1965: 94) om polisregister m. m.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisas till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 5.

I samband med propositionen behandlar utskottet de med anledning av propositionen väckta motionerna 1982/83: 2400 av Elving Andersson m. fl. (c), 1982/83: 2401 av Margit Gennser (m) och Nic Grönvall (m), 1982/83: 2402 av Per Olof Håkansson (s) samt 1982/83: 2403 av Bertil Lidgard m. fl. (m). Motionsyrkandena redovisas på s. 5.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till
Lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag avses med

larmanläggning	en anläggning som är inrättad för att vid intrång, överfall eller annat liknande brottsligt angrepp avge signal till en särskild larmmottagare
larm	en signal som avges från en larmanläggning till en larmmottagare
larminstallationsverksamhet	yrkesmässig verksamhet för installation, montering, reparation eller ändring av larmanläggningar
larminstallationsföretag	ett företag som bedriver larminstallationsverksamhet
larminnehavare	den som innehar en larmanläggning.

Tillstånd för larminstallationsverksamhet

2 § Larminstallationsverksamhet får inte bedrivas utan tillstånd.

För tillstånd krävs

1. att den som ansöker om tillstånd kan antas komma att bedriva verksamheten med noggrannhet och omsorg,
2. att, om sökanden är en juridisk person, en föreståndare för verksamheten har utsetts,
3. att sökanden eller, om denne är en juridisk person, föreståndaren och medlemmarna i dess styrelse har gjort sig kända för laglydnad och ordentlighet.

Staten behöver inte tillstånd enligt första stycket. Detsamma gäller företag som avses i lagen (1974: 191) om bevakningsföretag.

3 § Fråga om tillstånd prövas av polismyndigheten i den ort där verksamhetens ledning skall utövas.

4 § Polismyndigheten får återkalla tillståndet, om förutsättningarna för tillstånd inte längre föreligger. Bevakningsföretag får i motsvarande fall förbjudas att bedriva larminstallationsverksamhet. Ett sådant förbud skall upphävas på ansökan av företaget, om det inte längre finns skäl för förbudet.

Direktanslutning till polisen

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver under vilka förutsättningar en larmanläggning får anslutas till larmmottagare hos polisen.

Larminnehavarens åligganden

6 § En larminnehavare är skyldig att iaktta vad som skäligen bör ankomma på honom för att motverka att anläggningen genom obefogade larm förorsakar onödigt arbete för polisen. I detta hänseende åligger det honom

särskilt att ombesörja den skötsel och tillsyn av larmanläggningen som behövs samt att se till att personer som kan komma i kontakt med den inte av misstag utlöser larmet.

Obefogade larm

7 § Vid bedömningen av om uttryckning skall göras eller annan åtgärd skall vidtas med anledning av ett larm bör polismyndigheten, om åtgärden skulle leda till att andra uppgifter eftersätts, beakta om anläggningen tidigare i stor omfattning har föranlett onödiga insatser från polisens sida.

8 § Har en polisutryckning gjorts med anledning av ett larm och kan det antas att larmet har utlösts av misstag eller att det har orsakats av andra brister i fråga om anläggningens skötsel eller utrustning, får polismyndigheten förelägga larminnehavaren att vidta åtgärder för att förebygga ett upprepande.

Föranleder larm från anläggningen polisutryckning efter det att ett föreläggande enligt första stycket har utfärdats och har inte larminnehavaren dessförinnan visat att han har fullgjort vad som har förelagts honom, skall han betala kostnaden för utryckningen, om det inte är uppenbart oskäligt. Fråga om sådan ersättningsskyldighet prövas av polismyndigheten.

Är i sådana fall som avses i första eller andra stycket larmanläggningen ansluten till larmmottagare hos polisen, kan polismyndigheten, enligt närmare föreskrifter som regeringen meddelar, besluta att anläggningen inte längre skall få vara ansluten.

Tillsyn

9 § Tillsyn över efterlevnaden av denna lag utövas av polismyndigheten.

10 § Larminstallationsföretag och larminnehavare är skyldiga att efter anmodan lämna de upplysningar och förete de handlingar som behövs för tillsynen. Underlåts detta, får polismyndigheten utfärda vitesföreläggande.

Ansvar m. m.

11 § Den som bryter mot 2 § eller mot förbud som avses i 4 § andra meningen döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

12 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Ett föreläggande enligt 8 § första stycket får inte överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Polismyndighet får före den 1 januari 1984 ta emot och pröva ansökan om tillstånd enligt 2 § såvitt avser tid därefter.

Den som vid ikraftträdandet bedriver larminstallationsverksamhet och som före utgången av december månad 1983 har sökt tillstånd får fortsätta med verksamheten medan ansökningen prövas.

2 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1965: 94) om polisregister m. m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1965: 94) om polisregister m. m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Utdrag av eller upplysning om innehållet i polisregister skall meddelas, när framställning därom *göres* av	Utdrag av eller upplysning om innehållet i polisregister skall meddelas, när framställning därom *görs* av
1. justitiekanslern, riksdagens ombudsmän, rikspolisstyrelsen, den centrala utlänningsmyndigheten, länsstyrelse, länsrätt, polischef eller allmän åklagare;	
2. annan myndighet, om och i den mån regeringen för visst slag av ärenden eller för särskilt fall ger tillstånd därtill;	
3. enskild, om han behöver utdraget för att ta till vara sin rätt i främmande stat, för att få tillstånd att inresa, vistas, bosätta sig eller arbeta i främmande stat eller för att pröva fråga om anställning eller uppdrag i verksamhet som avser vård eller som är av betydelse för rikets säkerhet och regeringen i förordning medgivit att utdrag eller upplysning lämnas för sådant ändamål eller, i annat fall, om den enskilde styrker att hans rätt är beroende av upplysning ur registret och regeringen medger att upplysningen meddelas.	3. enskild, om han behöver utdraget för att ta till vara sin rätt i främmande stat, för att få tillstånd att inresa, vistas, bosätta sig eller arbeta i främmande stat eller för att pröva fråga om anställning eller uppdrag i verksamhet, som avser vård eller som är av betydelse för rikets säkerhet *eller för förebyggandet eller beivrandet av brott,* och regeringen i förordning medgivit att utdrag eller upplysning lämnas för sådant ändamål eller, i annat fall, om den enskilde styrker att hans rätt är beroende av upplysning ur registret och regeringen medger att upplysningen meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

[1] Senaste lydelse 1977: 1032.

Motionerna

I motion 1982/83: 2400 av Elving Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att avslå proposition 1982/83: 163 i vad avser den i 7 § föreslagna möjligheten för polisen att nedprioritera larm som kommer från larmanläggningar som tidigare haft stor frekvens av obefogade larm.

I motion 1982/83: 2401 av Margit Gennser (m) och Nic Grönvall (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till ändring i lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m. för ett slopande av tillståndsplikten och ett vidgat användande av kostnadsersättningar på sätt som föreslagits i motionen.

I motion 1982/83: 2402 av Per Olof Håkansson (s) hemställs att riksdagen med hänvisning till proposition 1982/83: 163 antar ett till motionen bifogat förslag till lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m. Lagförslaget har fogats till detta betänkande som *bilaga*. Det skiljer sig från regeringsförslaget i huvudsak därigenom att länsstyrelsen i stället för polismyndigheten skall vara tillstånds- och tillsynsmyndighet.

I motion 1982/83: 2403 av Bertil Lidgard m. fl. (m) hemställs att riksdagen avslår proposition 1982/83: 163 såvitt avser tillstånd för larminstallationsverksamhet samt återkallande av sådant tillstånd.

Utskottet

Inledning

Justitieutskottet uttalade i oktober 1978, vid behandlingen av en motion i ämnet, att en översyn borde göras rörande vilka åtgärder som kunde vidtas för att minska antalet falska larm till polisen. Vad utskottet anfört gav riksdagen regeringen till känna (JuU 1978/79: 7, rskr 18).

En med stöd av regeringens bemyndigande tillkallad särskild utredare lade i november 1981 fram betänkandet (Ds I 1981: 22) Färre falsklarm. Betänkandet har remissbehandlats.

De förslag som läggs fram i propositionen grundar sig på betänkandet och remissyttrandena däröver. Vid lagstiftningsärendets beredning i justitiedepartementet har dessutom särskilt samråd ägt rum med rikspolisstyrelsen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en särskild lag med bestämmelser om larmanläggningar. Förslaget syftar till att minska polisens olägenheter av obefogade larm från anläggningar, som är inrättade för att skydda mot brottsliga angrepp.

Förslaget innebär att yrkesmässig verksamhet för bl. a. installation av

anläggningar som är anslutna till särskilda larmmottagare i fortsättningen skall få bedrivas endast efter tillstånd av polismyndighet. För sådant tillstånd skall bl. a. krävas att den som ansöker om tillstånd kan antas komma att bedriva verksamheten med noggrannhet och omsorg. Tillståndet skall kunna återkallas t. ex. om ett företag har utfört uppenbart undermåliga installationsarbeten, som i betydande utsträckning förorsakat onödiga polisutryckningar. Installationsföretagets ledning skall kontrolleras med avseende på laglydnad m. m. Företagen skall få rätt att inhämta polisregisterutdrag beträffande personer som söker anställning i företaget. För att göra detta möjligt föreslås en ändring i lagen (1965: 94) om polisregister m. m.

Enligt den föreslagna lagen om larmanläggningar skall larminnehavarna vara skyldiga att se till att deras anläggningar hålls i trim och att personer som kommer i kontakt med utrustningen har de kunskaper som behövs för att larm inte i onödan skall utlösas. Kan det antas att en obefogad polisutryckning beror på att larmet har utlösts av misstag eller på att andra brister i fråga om anläggningens skötsel eller utrustning föreligger skall polismyndigheten kunna förelägga innehavaren att vidta åtgärder för att hindra en upprepning. Innehavaren skall – om det inte är uppenbart oskäligt – betala kostnaden för de utryckningar som anläggningen förorsakar efter det att sådant föreläggande har utfärdats och fram till dess han visat att han har gjort vad som ålagts honom. När det gäller anläggningar som är anslutna till larmmottagare hos polisen föreslås polisen också få möjlighet att avbryta anslutningen, om innehavaren inte efterkommer föreläggandet. – I propositionen behandlas vidare – utan att något förslag till lagreglering härom läggs fram – förutsättningarna för att en larmanläggning skall få vara ansluten till larmmottagare hos polisen.

Enligt lagförslaget skall polisen få en generell befogenhet att låta larm från en anläggning, som tidigare i stor omfattning har föranlett onödiga insatser från polisens sida, stå tillbaka för andra uppgifter.

Den nya regleringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1984.

Allmänna överväganden

Det har under senare år blivit allt vanligare att man på skilda håll i samhället använder sig av mekaniska larmanordningar i syfte att skydda sig mot brottsliga angrepp eller faror av annat slag. Denna utveckling har inneburit en betydande rationalisering av bevakningsarbetet.

Enligt utskottets mening fyller larmanordningar som syftar till att skydda mot brottsliga angrepp en mycket viktig funktion i det brottsbekämpande arbetet. Genom sin blotta förekomst motverkar de att brott över huvud taget kommer till stånd, och när ett angrepp ändå sker kan de i åtskilliga fall bidra till snabba och effektiva åtgärder mot gärningsmannen och till begränsning av angreppets skadeverkningar.

Utvecklingen i riktning mot en ökad användning av mekanisk bevakning har emellertid också gett upphov till problem. Såsom anförs i propositio-

nen uppvisar systemet allvarliga brister så till vida att ett mycket stort antal larm från dessa larmanordningar är obefogade i den meningen att något samhällsingripande egentligen inte behövs. Enligt de uppgifter som lämnas i propositionen har andelen obefogade larm under flera år uppgått till ca 95 %. I propositionen pekas på tre huvudorsaker till obefogade larm: misstag eller slarv av dem som handhar larmanläggningarna, dålig installation eller bristande underhåll samt dålig kvalitet på den tekniska utrustningen.

Det är enligt utskottets mening klart att den höga andelen obefogade larm utgör ett problem inte minst för polisen. I propositionen sägs att man har räknat med att det arbete som för polisens del läggs ned på utryckningar till följd av obefogade larm motsvarar ca 40 årsarbetskrafter.

Även om det här i och för sig inte rör sig om något dominerande problem för polisen måste den angivna siffran anses alltför hög, särskilt med tanke på den trängda arbetssituation som råder inom polisen.

Det är i hög grad otillfredsställande att polisens resurser skall tas i anspråk när det egentligen inte behövs och att viktiga polisuppgifter stundom kan få stå tillbaka för utryckningar till följd av obefogade larm. Med hänsyn till larmanordningarnas betydelse i det brottsbekämpande arbetet är det viktigt att tilltron till dessa inte minskar, något som på sikt kan bli följden av att det helt övervägande antalet larm är obefogade.

Det anförda innebär att utskottet finner det tillfredsställande att riksdagen nu förelagts ett förslag till åtgärder för att råda bot på problemet med falsklarmen. Propositionen innehåller förslag till åtgärder som enligt utskottets uppfattning bör vara väl ägnade att minska antalet falska larm till polisen, och utskottet vill i princip ansluta sig till förslagen. Till några enskilda frågor i förslaget återkommer utskottet i det följande.

Tillstånd för larminstallationsverksamhet

Förslag

I propositionen föreslås att yrkesmässig verksamhet för installation, reparation eller ändring av centralanslutna larmanläggningar inte skall få bedrivas utan tillstånd. Enligt 2 § i den föreslagna lagen med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m. krävs bl. a. att den som ansöker om tillstånd skall kunna antas komma att bedriva verksamheten med noggrannhet och omsorg. Den sökande måste vidare ha gjort sig känd för laglydnad och ordentlighet. Staten behöver inte tillstånd enligt lagen. Detsamma gäller företag som avses i lagen (1974: 191) om bevakningsföretag.

Tillstånd att bedriva installationsverksamhet skall få återkallas om t. ex. verksamheten inte bedrivs med tillbörlig omsorg eller eljest förutsättningarna för tillstånd inte längre föreligger. Ett bevakningsföretag får i motsvarande fall förbjudas att bedriva larminstallationsverksamhet.

Det skall enligt förslaget i propositionen ankomma på polismyndigheten att pröva frågan om tillstånd och återkallelse av detta. Likaså skall polisen

pröva frågan om förbud för bevakningsföretag att bedriva installationsverksamhet. Tillsyn över lagens efterlevnad skall utövas av polisen.

I motion 2401 tas avstånd från tanken på att införa tillståndsplikt för larminstallationsverksamhet. Motionärerna anser att det inte är nödvändigt att inskränka näringsfriheten på området för att komma till rätta med de problem som falsklarmen innebär. Enligt motionärerna bör antalet falsklarm kunna minskas om man, i kombination med övriga i propositionen föreslagna åtgärder, inför en skyldighet för larminnehavaren att ersätta utryckningskostnaderna vid obefogade larm.

Också i motion 2403 motsätter man sig förslaget om tillstånd för larminstallationsverksamhet. Enligt motionärerna är övriga åtgärder som föreslås i propositionen väl ägnade att tillgodose syftet att minska polisens olägenheter av obefogade larm, och motionärerna anser att det därutöver inte behövs någon polisiär etableringskontroll.

I motion 2402 förespråkas att tillstånd och tillsyn enligt den föreslagna lagen om larmanläggningar skall handhas av länsstyrelserna och inte av polismyndigheterna. Enligt motionärerna är larminstallationsverksamheten inte en så lokalt begränsad verksamhet att polismyndigheten på ett rationellt och smidigt sätt kan fullgöra tillstånds- och tillsynsfunktionen. Inte minst det nära samband som finns mellan larmbranschen och bevakningsbranschen gör att länsstyrelsen, som prövar frågan om auktorisation av bevakningsföretag, också bör handha tillstånds- och tillsynsfrågorna beträffande larminstallationsverksamhet.

Utskottets överväganden

En lagstiftning som har till syfte att minska samhällets och då i första hand polisens olägenheter av obefogade larm från larmanläggningar som är inrättade för att skydda mot brottsliga angrepp måste givetvis riktas in på åtgärder mot dem som har det direkta ansvaret för att larmanläggningarna fungerar tillfredsställande. Som framgår av det som sagts tidigare svarar handhavandefelen och fel som är hänförliga till larmanläggningarna som sådana för merparten av de obefogade larmen. De kategorier som därför bör åläggas ett större ansvar än f. n. är larminnehavarna och larminstallatörerna.

När det gäller larminstallatörernas ansvar förtjänar det att erinras om vad som sägs i propositionen, nämligen att det kan antas att olämpliga anläggningar och bristfällig montering ligger bakom en betydande del av de obefogade larmen. Eftersom det här gäller en fråga av stor betydelse för det brottsförebyggande arbetet och för en rationell hushållning med polisens resurser anser utskottet att man från samhällets sida bör ställa vissa krav på larminstallatörerna och skaffa sig en möjlighet till insyn i branschen. Enligt utskottets uppfattning har samhället berättigade anspråk på att larminstallationer sker med omsorg, att de anläggningar som installeras

är lämpliga med hänsyn till bevakningsuppgiften och den miljö där anläggningen skall användas samt att risken för att anläggningen kommer att avge obefogade larm beaktas redan i samband med installationen. Också utifrån mera principiella synpunkter finns det enligt utskottets mening ett intresse av samhällskontroll i fråga om verksamhet av den karaktär som installationsföretagen bedriver; larmanläggningar förekommer ofta på områden som gäller vitala samhällsfunktioner.

De anspråk på kontroll över och insyn i installationsverksamheten som utskottet sålunda anser motiverade kan på ett ändamålsenligt sätt tillgodoses genom den i propositionen föreslagna ordningen med tillstånd för larminstallationsverksamhet. Det är givet att en sådan ordning i någon mån innebär en begränsning av den etableringsfrihet på området som det värnas om i motionerna 2401 och 2403. Kravet på tillstånd syftar emellertid bl. a. till att i första hand uppenbart oseriösa eller oskickliga installatörer skall stoppas. Vidare bör personer med sådan kriminell belastning som gör dem mindre väl lämpade för att bedriva verksamhet för installation av larmutrustning kunna hindras från att komma in på marknaden. Med hänsyn till det syfte som sålunda skall tillgodoses finner utskottet inte några betänkligheter från näringsfrihetssynpunkt mot en ordning med tillståndsplikt för yrkesmässig verksamhet för installation av centralanslutna larmanordningar. En sådan ordning har f. ö. motsvarighet på andra områden, t. ex. inom tillämpningsområdet för lagen (1979: 357) om yrkesmässig försäljning av dyrkverktyg och lagen (1981: 2) om handel med skrot och begagnade varor.

Sammantaget leder det nu anförda till uppfattningen att den i propositionen föreslagna regleringen rörande tillstånd för larminstallationsverksamhet i princip bör genomföras, och utskottet avstyrker därför bifall till motion 2401 i här behandlad del och till motion 2403.

Beträffande frågan om vilken myndighet – polisen eller länsstyrelsen – som skall handha tillstånds- och tillsynsfunktionen bör först erinras om att den nya lagstiftningen tar sikte på att larminstallationsverksamhet skall bedrivas med noggrannhet och omsorg och att prövningen enligt lagen skall gälla sökandens eller tillståndshavarens vandel.

Det är polismyndigheten som omedelbart berörs av användningen av larmanläggningar; vid larm är det ju polisens insatser som påkallas. Polisen måste därför enligt utskottets mening anses ha värdefulla erfarenheter och god överblick över den installationsverksamhet som bedrivs inom polisdistriktet. Liknande insikter kan däremot knappast en länsstyrelse ha. Länsstyrelsen saknar också polisens möjligheter till fortlöpande kontakter med och erfarenheter av larminstallationer. Polisen får också antas ha bättre förutsättningar än länsstyrelsen att bedöma en sökandes eller en tillståndshavares laglydnad och ordentlighet. Att larminstallationsföretag bedriver verksamhet i flera olika polisdistrikt har enligt utskottets mening inte någon betydelse för polisens förutsättningar att fullgöra tillstånds- och

tillsynsuppgifterna, och detta även om uppgifterna, såsom föreslås i propositionen, skall fullgöras av polismyndigheten i den ort där verksamhetens ledning skall utövas. Det förhållandet att larminstallationsverksamheten kan komma att bedrivas i nära samarbete med företag inom bevakningsbranschen, som står under tillsyn av länsstyrelserna, gör enligt utskottet inte heller polismyndigheterna mindre lämpade för de aktuella uppgifterna.

Utskottet anser således att övervägande skäl talar för att polismyndigheten bör vara tillstånds- och tillsynsmyndighet beträffande larminstallationsverksamhet. För en sådan ordning talar också det förhållandet att polisen enligt den nya lagstiftningen föreslås få vissa uppgifter beträffande larminnehavarna, något som utskottet inte har någon erinran mot.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 2402.

Utskottet tillstyrker den reglering rörande tillstånd och tillsyn beträffande larminstallationsverksamhet som föreslås i propositionen.

Larminnehavarnas kostnadsansvar m. m.

I motion 2401 förespråkas en ordning som innebär att man ålägger larminnehavarna skyldighet att betala kostnaderna för polisutryckningar vid obefogade larm.

Vid ställningstagande till motionsyrkandet bör till en början erinras om att propositionen innehåller förslag om att en larminnehavare under vissa förutsättningar skall betala utryckningskostnaderna i sådana fall då det finns skäl att anta att han inte har gjort vad på honom ankommer för att undvika obefogade larmutryckningar. En sådan ordning åstadkoms genom att polismyndigheten, när en larmanläggning har avgett ett eller flera till synes obefogade larm, får förelägga innehavaren att vidta åtgärder för att förhindra ett upprepande; föranleder larm från anläggningen polisutryckning efter det att föreläggande utfärdats och har larminnehavaren dessförinnan inte visat att han gjort vad som ålagts honom, skall han betala kostnaden för utryckningen om det inte är uppenbart oskäligt. Så kan vara fallet t. ex. om larmet har utlösts av brottsligt angrepp.

Utskottet har för sin del inte några erinringar mot den ordning beträffande larminnehavarnas kostnadsansvar som föreslås i propositionen. Givetvis skulle det såsom föreslås i motionen enligt utskottets mening i och för sig vara tänkbart att låta betalningsskyldighet inträda så snart en anläggning har avgett ett obefogat larm och således utan att föreläggande dessförinnan har utfärdats (s. k. falsklarmsavgift). Ett system med falsklarmsavgift skulle onekligen kunna innebära vissa fördelar. Bl. a. skulle larminnehavarna därmed få en ytterligare ekonomisk press på sig att verka för att deras anläggningar inte avger obefogade larm. Utskottet anser emellertid att ett sådant avgiftssystem är behäftat med nackdelar så till vida att det skulle leda till ett ganska stort antal ärenden om ersättning och en hel del administrativa komplikationer. Bl. a. skulle det, såsom påpekas i proposi-

tionen, vid flertalet utryckningar bli nödvändigt att utreda om larmet verkligen har varit obefogat eller om det har utlösts av ett brottsligt angrepp. Vidare får man räkna med att polismyndigheternas beslut många gånger inte skulle godtas av dem som åläggs betalningsskyldigheten och att således åtskilliga besvärsärenden skulle behöva hanteras. Den i motionen förespråkade ordningen skulle alltså bli förenad med en rätt betydande onödig byråkrati.

Enligt utskottets uppfattning väger nackdelarna med motionsförslaget om falsklarmsavgift såvitt f. n. kan bedömas över fördelarna, och utskottet avstyrker bifall till motion 2401 i denna del.

I detta sammanhang vill utskottet också kort beröra den i propositionen diskuterade frågan om larminnehavarnas ersättningsskyldighet för *alla* utryckningar i anledning av larm, såväl befogade som obefogade. I likhet med departementschefen anser utskottet att frågan om en sådan ersättningsskyldighet får övervägas ytterligare, om de åtgärder som föreslås i propositionen inte leder till en markant minskning av antalet obefogade larm.

En annan sak som är värd att uppmärksammas i detta lagstiftningsärende är vikten av att larminnehavare effektivt sörjer för att såväl den egna personalen som andra personer som kommer i kontakt med larmanläggningen får tillräckliga kunskaper om hur anläggningen fungerar. Utskottet utgår från att polisen uppmärksammar huruvida den skyldighet som i detta avseende åläggs larminnehavarna genom den föreslagna lagen verkligen fullgörs på ett nöjaktigt sätt.

Lägre prioritet för vissa larm

Förslag

I propositionen föreslås att polisen skall få en generell befogenhet att låta larm från en anläggning som tidigare har föranlett onödiga polisutryckningar stå tillbaka för andra uppgifter. En bestämmelse i saken föreslås bli intagen i 7 § i den nya lagen. Vid bedömningen av om utryckning skall göras eller annan åtgärd vidtas med anledning av ett larm bör polismyndigheten enligt den föreslagna bestämmelsen, om åtgärden skulle leda till att andra uppgifter eftersätts, beakta om anläggningen tidigare i stor utsträckning har föranlett onödiga insatser från polisens sida.

I motion 2400 yrkas avslag på den föreslagna bestämmelsen. Motionärerna hävdar bl. a. att riksdagen av principiella skäl inte bör uttala sig om denna typ av prioriteringar av polisens dagliga verksamhet.

Utskottets överväganden

I gällande rätt finns inte några uttryckliga bestämmelser om polisens skyldighet att rycka ut på grund av larm. Polisens uppgifter på området härleds ytterst ur 2 § polisinstruktionen (1972: 511). Enligt vad som där

anges skall polisen upprätthålla allmän ordning och säkerhet och därvid bl. a. förebygga och uppdaga brott. I den allmänna övervakning som polisen med stöd härav fortlöpande bedriver ingår utryckningsverksamheten som ett viktigt led. För att kunna fullgöra denna verksamhet måste polisen ständigt hålla en viss utryckningsberedskap, så att resurser kan sättas in om ett brott eller en annan akut händelse påkallar en snabb insats. En till polisen förmedlad signal från en larmanordning – vare sig anordningen är direktansluten eller larmet har vidarebefordrats från en larmcentral eller en privatperson – kan vara en indikation på en sådan akut händelse. Polisen anser sig därför i princip vara skyldig att omgående rycka ut till larmstället.

Enligt vad som upplyses i propositionen tillämpas redan f. n. på vissa håll inom polisen en ordning som innebär att lägre prioritet ges larm från anläggningar beträffande vilka det – med hänsyn till att obefogade larm tidigare har avgetts i stor omfattning – finns skäl att anta att löpande underhåll eller personalutbildning är eftersatta.

I likhet med departementschefen anser utskottet att en sådan ordning inte kan anses inge betänkligheter. Beträffande samtliga grenar av polisverksamheten gäller ju att polisen måste prioritera bland sina uppgifter, och det ligger i sakens natur att ett larm från en anläggning som tidigare har avgett ett antal obefogade larm får stå tillbaka, om de tillgängliga resurserna behöver användas till andra, kanske mera angelägna uppgifter. Den som har en larmanläggning där obefogade larm är tämligen vanliga bör enligt utskottets mening mot den nu angivna bakgrunden inte alltid kunna räkna med att polisen i alla lägen ger hans anläggning högsta prioritet.

Om den berörda ordningen får författningsmässigt stöd innebär det att man undanröjer en viss osäkerhet som rått i praktiken i frågan om en sådan ordning är godtagbar. Samtidigt skulle därigenom larminnehavarnas intresse av att sköta de åligganden som rimligen bör falla på dem ökas. Vad nu sagts utgör enligt utskottets mening starka skäl för att införa en särskild bestämmelse i ämnet.

I saken bör ytterligare anföras följande. Det ankommer ytterst på den lokala polismyndigheten att avgöra hur tillgängliga resurser skall användas. Och enligt de riktlinjer för en polisreform som riksdagen har ställt sig bakom bör det skapas ett betydande utrymme för de regionala och lokala polisorganen att göra nödvändiga avvägningar i det löpande polisarbetet (prop. 1980/81:13, JuU 24, rskr 210). Den nu föreslagna bestämmelsen bör enligt utskottets mening inte ses som ett uttryck för en begränsning i polismyndigheternas utrymme att själva göra erforderliga prioriteringar av polisarbetet. Bestämmelsen bör mera ses som att polisen därigenom ges ett uttryckligt författningsstöd för att ge lägre prioritet åt larm i vissa fall. Från mera allmänna utgångspunkter finns det därför enligt utskottets mening inte några erinringar mot den föreslagna bestämmelsen.

Utskottet anser med hänvisning till de redovisade övervägandena att den i propositionen föreslagna bestämmelsen om möjlighet för polisen att

ge lägre prioritet åt larm i vissa fall bör införas. Yrkandet i motion 2400 avstyrks därmed.

Övriga frågor

I 10 § i den föreslagna lagen om larmanläggningar föreskrivs med avseende på polisens tillsyn enligt lagen vissa skyldigheter för larminstallationsföretag och larminnehavare. Dessa skall sålunda vara skyldiga att efter anmodan lämna de upplysningar och förete de handlingar som behövs för polisens tillsyn. Underlåts detta, skall polismyndigheten få utfärda vitesföreläggande.

I anslutning till den föreslagna 10 § vill utskottet peka på att bestämmelsen – till skillnad från vad specialmotiveringen till bestämmelsen närmast synes ge vid handen – inte ger polismyndigheten befogenhet att hos en larminnehavare kontrollera t. ex. om anläggningen hålls i tillbörligt skick eller hur installationsarbetena har utförts. Bestämmelsen ger nämligen inte polisen några befogenheter när det gäller tillträde till utrymmen hos larminnehavare.

Med hänsyn till den omställning och det förberedelsearbete rörande bl. a. information som den nya lagstiftningen påkallar anser utskottet att lagstiftningens ikraftträdande bör senareläggas till den 1 juli 1984.

I övrigt föranleder propositionen och motionerna inget uttalande från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. a) beträffande *tillstånd för larminstallationsverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2401 i denna del (delvis) och motion 1982/83: 2403,
b) beträffande *valet av tillståndsmyndighet*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2402,
c) att riksdagen dels antar 2–4 och 9–12 §§ i det genom proposition 1982/83: 163 framlagda förslaget till lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m., dels beslutar att ikraftträdandebestämmelserna till lagen skall ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 1984.

Polismyndighet får före den 1 *januari* 1984 ta emot och pröva ansökan om tillstånd enligt 2 § såvitt avser tid därefter.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 *juli* 1984.

Polismyndighet får före den 1 *juli* 1984 ta emot och pröva ansökan om tillstånd enligt 2 § såvitt avser tid därefter.

Den som vid ikraftträdandet bedriver larminstallationsverksamhet och som före utgången av *december* månad *1983* har sökt tillstånd får fortsätta med verksamheten medan ansökningen prövas.

Den som vid ikraftträdandet bedriver larminstallationsverksamhet och som före utgången av *juni* månad *1984* har sökt tillstånd får fortsätta med verksamheten medan ansökningen prövas.

2. beträffande *larminnehavarnas kostnadsansvar*
   att riksdagen avslår motion 1982/83: 2401 i denna del (delvis),
3. beträffande *lägre prioritet för vissa larm*
   att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 2400 antar 7 § i det under moment 1 nämnda lagförslaget,
4. att riksdagen antar det under moment 1 nämnda lagförslaget i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan,
5. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1965: 94) om polisregister m. m., dock med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 juli 1984.

Stockholm den 8 november 1983

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Karin Söder (c), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Karl-Gustaf Mathsson (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Göran Franck (s) och Elving Andersson (c).

Reservationer

1. Tillstånd för larminstallationsverksamhet, m. m., (mom. 1)

Bertil Lidgard (m), Karin Söder (c), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp) och Elving Andersson (c), anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "En lagstiftning" och slutar på s. 10 med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

För att söka komma till rätta med de problem som följer av den höga

andelen obefogade larm erfordras åtgärder av flera olika slag. Det direkta ansvaret för att larmanläggningarna fungerar tillfredsställande åvilar larminnehavarna och larminstallatörerna. Ett större ansvar måste därför krävas av dessa kategorier. I det framlagda lagförslaget preciseras larminnehavarnas skyldigheter. Enligt utskottets uppfattning är förslaget i denna del väl ägnat att tillgodose syftet att minska polisens olägenheter av obefogade larm; en stor del av de obefogade larmen beror ju på misstag och slarv av objektägarnas personal och på brister i fråga om anläggningarnas skötsel och underhåll. Utskottet utgår från att den föreslagna regleringen beträffande larminnehavarna leder till väsentliga förbättringar i dessa hänseenden.

Mot den nu angivna bakgrunden anser utskottet det i hög grad tveksamt om det finns något egentligt behov av att, såsom föreslås i propositionen, underkasta larminstallatörerna en lagreglering beträffande de krav som bör ställas på installationsverksamhet. I propositionen anges visserligen att olämpliga anläggningar och bristfälliga monteringar kan antas ligga bakom en inte ringa del av de onödiga larmen. För att motverka dessa förhållanden är det emellertid enligt utskottets mening knappast nödvändigt eller ändamålsenligt att såsom föreslås i propositionen införa en ordning med tillstånd för larminstallationsverksamhet.

En sådan begränsning i etableringsfriheten som skulle bli följden därav anser utskottet inte bör göras med mindre det finns ett starkt behov av samhällskontroll. Beträffande larminstallationsbranschen finns det enligt utskottets mening inte något sådant behov. Den förbättring av förhållandena beträffande de obefogade larmen som kan behövas bör enligt utskottets mening på ett effektiv sätt kunna åstadkommas genom olika åtgärder inom larminstallationsbranschen. Härvidlag torde den nyligen bildade branschorganisationen Swesec kunna fylla en betydelsefull uppgift. Härtill kommer att larminnehavarnas anspråk på att de anläggningar som tillhandahålls har godtagbar kvalitet och ändamålsenlig funktion naturligtvis kommer att öka som en följd av den nya regleringen. Enligt utskottets mening kommer detta i sin tur att leda till en sanering av installationsbranschen bl. a. på så sätt att personer som av olika skäl är mindre väl lämpade att bedriva larminstallationsverksamhet konkurreras ut från marknaden.

Det nu anförda innebär att utskottet i likhet med vad som sägs i motionerna 2401 och 2403 inte kan ställa sig bakom den i propositionen föreslagna ordningen rörande tillstånd och tillsyn beträffande larminstallationsverksamhet. Lagförslagets 2–4 och 11 §§ bör avslås. Härav betingade ändringar bör göras i lagförslaget på sätt framgår av utskottets hemställan.

Utskottets nu gjorda ställningstagande innebär att utskottet saknar anledning att ingå i någon prövning av frågan om valet av tillståndsmyndighet. Yrkandet i motion 2402 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. a) beträffande *tillstånd för larminstallationsverksamhet*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83: 2401 i denna del (delvis) och motion 1982/83: 2403 godkänner vad utskottet anfört i detta hänseende,
b) beträffande *valet av tillståndsmyndighet*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2402,
c) att riksdagen dels avslår det genom proposition 1982/83: 163 framlagda förslaget till lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m. såvitt gäller 2–4 och 11 §§ med den ändring i lagens paragrafnumrering som betingas härav, dels beslutar att rubriken omedelbart efter 1 § skall utgå och att rubriken *ansvar m. m.* skall ersättas med *besvär*, dels antar 9, 10 och 12 §§ i lagförslaget, dels ock beslutar att ikraftträdandebestämmelserna till lagen skall ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
Denna lag träder i kraft den 1 *januari* 1984.	Denna lag träder i kraft den 1 *juli* 1984.
Polismyndighet får före den 1 januari 1984 ta emot och pröva ansökan om tillstånd enligt 2 § såvitt avser tid därefter.	
Den som vid ikraftträdandet bedriver larminstallationsverksamhet och som före utgången av december månad 1983 har sökt tillstånd får fortsätta med verksamheten medan ansökningen prövas.	

2. Lägre prioritet för vissa larm (mom. 3)

Bertil Lidgard (m), Karin Söder (c), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "I likhet" och slutar på s. 13 med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan en sådan ordning som innebär att larm i vissa fall ges lägre prioritet i och för sig inte inge betänkligheter, förutsatt att man tillämpar den med omdöme och ansvar. Polisen är ju tvungen att prioritera bland sina uppgifter. Huruvida utryckning eller annan insats skall göras vid ett larm får bedömas med hänsyn till angelägenhetsgrad och tillgängliga resurser. Det förhållandet att en larmanläggning tidigare har

avgett obefogade larm får vägas in i denna bedömning. Det kan därvid någon gång vara befogat att låta ett larm från en anläggning som tidigare har avgett ett stort antal obefogade larm få stå tillbaka, om de resurser som finns behövs till andra, kanske mera angelägna uppgifter.

Utskottet anser emellertid att det bör ankomma på polisen att själv avgöra vilka prioriteringar som skall göras i det löpande arbetet. Detta gäller givetvis också i fråga om larmutryckningar. Ett uttryck för den nu angivna uppfattningen har statsmakterna f. ö. redan tidigare givit i samband med att riktlinjer för en polisreform beslutades (prop. 1980/81: 13, JuU 24, rskr 210). Enligt utskottets mening kan den föreslagna bestämmelsen om lägre prioritet åt larm i vissa fall närmast betraktas som ett uttryck för en viss begränsning i polisens utrymme att själv göra nödvändiga prioriteringar av polisarbetet. Utskottet anser det av principiella skäl vara olämpligt att införa en bestämmelse av detta slag. Det är f. ö. inte särskilt välbetänkt att av polisens alla skilda verksamhetsområden peka ut ett område inom vilket det skall finnas en särskild regel om lägre prioritering.

Med hänvisning till det nu anförda ansluter sig utskottet till önskemålet i motion 2400 om att man inte bör införa den i propositionen föreslagna bestämmelsen om lägre prioritet åt larm i vissa fall.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *lägre prioritet för vissa larm*
   att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2400 avslår 7 § i det under moment 1 nämnda lagförslaget med den ändring i lagens paragrafnumrering som betingas härav.

3. Polisregisterlagen (mom. 5)

Bertil Lidgard (m), Karin Söder (c), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp) och Elving Andersson (c) anser under förutsättning av bifall till reservation 1 att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen avslår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1965: 94) om polisregister m. m.

Till motion 1982/83: 2402 fogat lagförslag *Bilaga*

Lag med vissa bestämmelser om larmanläggningar m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag avses med

larmanläggning	en anläggning som är inrättad för att vid intrång, överfall eller annat liknande brottsligt angrepp avge signal till en särskild larmmottagare
larm	en signal som avges från en larmanläggning till en larmmottagare
larminstallationsverksamhet	yrkesmässig verksamhet för installation, montering, reparation eller ändring av larmanläggningar
larminstallationsföretag	ett företag som bedriver larminstallationsverksamhet
larminnehavare	den som innehar en larmanläggning.

Tillstånd för larminstallationsverksamhet

2 § Larminstallationsverksamhet får inte bedrivas utan tillstånd. För tillstånd krävs

1. att den som ansöker om tillstånd kan antas komma att bedriva verksamheten med noggrannhet och omsorg,
2. att, om sökande är juridisk person, en föreståndare för verksamheten har utsetts,
3. att sökande eller, om denne är en juridisk person, föreståndaren och medlemmarna i dess styrelse har gjort sig kända för laglydnad och ordentlighet.

Staten behöver inte tillstånd enligt första stycket. Detsamma gäller företag som avses i lagen (1974: 191) om bevakningsföretag.

3 § Fråga om tillstånd prövas av länsstyrelsen i det län där företagets ledning har sitt säte.

4 § Länsstyrelsen får återkalla tillståndet om förutsättningarna för tillstånd inte längre föreligger. Bevakningsföretag får i motsvarande fall förbjudas att bedriva larminstallationsverksamhet. Ett sådant förbud skall upphävas på ansökan av företaget, om det inte längre finns skäl för förbudet.

Direktanslutning till polisen

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver under vilka förutsättningar en larmanläggning får anslutas till larmmottagare hos polisen.

Larminnehavarens åligganden

6 § En larminnehavare är skyldig att iaktta vad som skäligen bör ankomma på honom för att motverka att anläggningen genom obefogade larm förorsakar onödigt arbete för polisen. I detta hänseende åligger det honom särskilt att ombesörja den skötsel och tillsyn av larmanläggningen som behövs samt att se till att personer som kan komma i kontakt med den inte av misstag utlöser larmet.

Obefogade larm

7 § Vid bedömningen av om utryckning skall göras eller annan åtgärd skall vidtas med anledning av ett larm bör polismyndigheten, om åtgärden skulle leda till att andra uppgifter eftersätts, beakta om anläggningen tidigare i stor omfattning har föranlett insatser från polisens sida.

8 § Har en polisutryckning gjorts med anledning av ett larm och kan det antas att larmet har utlösts av misstag eller att det har orsakats av andra brister i fråga om anläggningens skötsel eller utrustning, får polismyndigheten förelägga larminnehavaren att vidta åtgärder för att förebygga ett upprepande.

Föranleder larm från anläggningen polisutryckning efter det att ett föreläggande enligt första stycket har utfärdats och har inte larminnehavaren dessförinnan visat att han har fullgjort vad som har förelagts honom, skall han betala kostnaden för utryckningen, om det inte är uppenbart oskäligt. Fråga om sådan ersättningsskyldighet prövas av polismyndigheten.

Är i sådana fall som avses i första eller andra stycket larmanläggningen ansluten till larmmottagare hos polisen, kan polismyndigheten, enligt närmare föreskrifter som regeringen meddelar, besluta att anläggningen inte längre skall få vara ansluten.

Tillsyn

9 § Tillsyn över efterlevnaden av denna lag utövas av länsstyrelsen.

10 § Larminstallationsföretag och larminnehavare är skyldiga att efter anmodan lämna de upplysningar och förete de handlingar som behövs för tillsynen. Underlåtes detta, får länsstyrelsen utfärda vitesföreläggande.

Ansvar m. m.

11 § Den som bryter mot 2 § eller mot förbud som avses i 4 § andra meningen döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

12 § Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Ett föreläggande enligt 8 § första stycket får inte överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

Länsstyrelse får före den 1 januari 1984 ta emot och pröva ansökan om tillstånd enligt 2 § såvitt avser tid därefter.

Den som vid ikraftträdandet bedriver larminstallationsverksamhet och som före utgången av december månad 1983 har sökt tillstånd får fortsätta med verksamheten medan ansökningen prövas.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983